

BAŞARI KÜLTÜRÜNÜN GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERDEN HALKBİLİMİNİN EPİSTEMOLOJİK AÇIDAN ANALİZİ*

An Epistemological Analysis of Folklore that Affects The Development of Success Culture

Doç. Dr. Handan AYDIN KASIMOĞLU**
Dr. Ayaz Yusuf ALTIN***
Prof. Dr. Murat KASIMOĞLU****

ÖZ

Bu çalışma halkbiliminin epistemolojik olarak toplumsal kültürü nasıl etkilediğini incelemektedir. Ayrıca toplumların kolektif olarak nasıl hareket ettikleri üzerindeki etkilerini de çok yönlü olarak ele almaktadır. Bu çerçevede halkbiliminin bilimsel yaklaşımı ve çerçevesi dikkate alınarak Geert Hofstede'in modelinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Modelde toplumların yapısal özellikleri çerçevesinde aksiyon ve başarı odaklı yapı ve sistem geliştirmeleri değerlendirilmektedir. Özellikle küresel sistem içerisinde toplumların temel rekabet gücünü belirleyen kültürün anlaşılması çok önemlidir. Tutum ve davranışların yapısını yönlendiren temel faktörlerin toplumların başarısındaki etkisi büyüktür. Çalışmada Türk kültürünün temel özellikleri Hofstede'in geliştirdiği boyutlar üzerinden analiz edilmiştir. Geçmişten günümüze toplumsal yapımızın değerleri ve tutumları belirlenmiştir. Böylece kendi değerlerimizin gelişimi, değişimi ve dönüşümünün özellikle dijitalleşen yeni çağda nasıl bir gelişim göstereceğini değerlendirmek mümkün olacaktır. Bugün her alanda yaşanan büyük dijital dönüşüm halkbiliminin temel epistemolojisini de etkilemekte ve yeni izlekler oluşturmaktadır. Bu yeni uçların anlaşılması da ülkemizin dinamikleri açısından önem taşımaktadır. Sonuç olarak başarı kültürünü özellikle halkbilimi penceresinden ele aldığımız zaman destanlar, masallar ve dolayısıyla somut olmayan kültürel miras bu anlamda önemli bir yere sahiptir. Bu yaklaşımlar ile Türk kültürünün küresel sistem içerisindeki yapısını karşılaştırmalı olarak folklor epistemolojisi ile kanıtta dayalı bir şekilde değerlendirmek mümkündür. Bu alanların yapısal olarak birbiri ile ilişkisi üzerinden konunun ele alınması toplumların kararları, eğilimleri, birliktelikleri ve paylaşılan değerleri hakkında bize detaylı bilgi sunmaktadır. Çalışmamızda halkbilimi aracılığı ile kuşaktan kuşağa aktarılan toplumların birikimlerinin ve değerleri ile oluşan yapılarının, özellikle bireylerin duruşları ve katılımcılığını nasıl etkilediği ele alınmaktadır. Destan, masal, hikâye ve türkü gibi anlatılar toplumların ortak bilişsel özelliklerinin gelişmesine yönelik olarak kestirim modelleri geliştirmektedir. Bu da toplumların gelişmesinin bir sonraki aşamaya geçişini kolaylaştırmakta ve daha rekabetçi bir yapı oluşturmaya desteklemektedir. Çalışma kapsamlı bir literatür incelemesi, kavramsal model tasarımı ve ampirik verilerin değerlendirilmesi ile yönlendirilmiştir. Sonuç olarak, toplumların birikimleri ve değerleri, değiştirilmesi çok güç olan izlekler ve kestirim yolları geliştiren. Bu nedenle süreçlerin temel parametresi halkbilimi unsurlarının eklektik çerçevede analiz edilmesi başarı kültürünün geleceği açısından oldukça derinlikli bir vizyon ortaya koymaktadır. Türk kültürünün altı boyut ile ele alınması özellikle de halk bilimi gibi derin bir kavramsal kapsama sahip olan alanın çerçevesi dikkate alınarak makro-mezo ve mikro düzey yaklaşımlar oluşturulması ülkemizin politikaları açısından önemlidir. Eğitim, girişimcilik, kalkınma ve başarı odaklı bir toplum oluşturmada sürecinde halk bilimi epistemolojisi temel çerçevesi dikkate alınarak bir çerçeve değerlendirilmiştir. Böylece halk biliminin toplumsal başarı ve gelişme üzerindeki etkisi ve ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Kültürün altı boyutu, katılımcılık, izlek bağımlılığı, halkbilimi, epistemoloji.

ABSTRACT

This study examines how folklore affects social structure epistemologically. It also deals with the effects of societies on collective attitude. In this framework, considering the scientific approach and framework of

* Geliş tarihi: 9 Mart 2021 - Kabul tarihi: 10 Mart 2022

Aydın Kasımoğlu, Handan; Altın, Ayaz Yusuf; Kasımoğlu, Murat. "Başarı Kültürünün Gelişimini Etkileyen Faktörlerden Halk Biliminin Epistemolojik Açısından Analizi" *Millî Folklor* 134 (Yaz 2022): 159-171

** Çankkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çanakkale/Türkiye, handaydin@comu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6086-4682.

*** İğdir Üniversitesi, İşletme Bölümü, İğdir/Türkiye, ayusuf.altin@igdir.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5237-2939.

**** İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul/Türkiye, mkasimoglu@ticaret.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7407-5991.

folklore, Geert Hofstede's model was evaluated. Action-oriented structure and system developments are evaluated within the framework of the structural features of model societies. It is very crucial to understand the culture that determines the basic competitive power of societies, especially in the global system. The main factors that direct the level of participation have a great impact on the success of the societies. In this framework, the basic features of Turkish culture have been analyzed over the basic dimensions developed by Hofstede. The basic values and attitudes of our social structure from past to present have been determined. Thus, it will be possible to evaluate how the development, change and transformation of our own values will develop especially in the digitalized new age. The great digital transformation experienced in every field today affects the basic epistemology of folklore and creates new paths. Understanding these new sprouts is also important for understanding the basic dynamics of our country and for policy making. As a result, when we consider culture from the folklore perspective, epics, tales and intangible heritages have an important place. With these approaches, it is possible to evaluate the structure of Turkish culture in the global system comparatively with folklore epistemology based on evidence. Evaluating the subject through the structural relationship of these areas with each other provides us detailed information about the decisions, tendencies, togetherness and shared values of societies. The study deals with the values of the societies that are passed down from generation to generation through folklore. Historically developing structures especially affect individuals' behavior and attitudes. Epistemology of folklore, fairy tales, folk songs and similar tools develop predictive models for the development of the characteristics of societies. This facilitates the transition of societies to the next stage and supports a more competitive structure. The study was guided by a comprehensive literature review, conceptual model design, and evaluation of empirical data. As a result, the values of societies develop under the influence of many factors over time, by developing themes and predictions that are very difficult to change. Therefore, analyzing the parameters of folklore, which is the most basic parameter of these processes, in an eclectic framework reveals a deep vision for the future. Considering the six dimensions of Turkish culture, especially the framework of the field, which has a deep conceptual scope such as folklore, it is important for our country's policies to form macro-meso and micro-level policies. In the process of creating a society focused on education, entrepreneurship, development and success, a framework has been developed by taking into account the basic framework of folklore epistemology. Thus, the effect and relationship of folklore on social success and development has been revealed.

Keywords

Six dimensions of culture, participation, path dependence, folklore, epistemology.

Giriş

Başarı kültürü, toplumu daha iyi hale getirebilmek için insanların bireysel anlamda ortak bir amaca yönelik olarak yüksek motivasyonla hedefe ulaştırır. Başarı kültürüne sahip toplumlar daha az denetime ihtiyaç duyar. Kurallar ve prosedürler sınırlıdır. Başarı kültüründe hedefe varabilmek için insanlar iş birliği yaparak uyum içinde çalışırlar. Başarı kültürü kaynağını; güç, aidiyet, geleneksel olmadan kaçınma, başarı motivasyonu, eşitlik ve evrensellikten almaktadır. Toplumların bütüncül olarak gelişmesinde ve başarılı olmasının altında yatan faktörlerin analiz edilmesi ve ortaya çıkarılması büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede halk bilimi paradigması ve arka planının toplumların başarılı olma üzerindeki etkisinin oldukça büyük olduğu düşünülmektedir. Zaman içerisinde toplumların bu süreçlere yönelik olarak geliştirdikleri tutum ve davranışların temel yapısını halkbilimi araçlarında açık şekilde görmektediriz. Özellikle imece çalışma modelleri, aile yapısı ve ilişkileri, imgeler, kahramanlar vb. araçlar bize bu alanlarda çok zengin bir kanıt sunmaktadır. Örneğin, White (1959) yaptığı çalışmada yüksek başarı kültürüne sahip bir kabile olan Mandanlardan bahsederken, "...onların doyumsuz kumarbazlar olduklarını, atletizm oyunlarına yoğun bir şekilde ilgi duyduklarını..." belirtir. Masallarında da düzenbaz bir kahraman olan Ananse ile bir filin arasında geçen dövüş yarışmasından bahsedilmektedir. Bu masalda hangisinin diğerinin darbelerine daha iyi dayanabileceği anlatılmaktadır. Ananse çeşitli hilelerle filin darbelerine karşı koymayı başarır. Masal açıkça rekabeti ve bir yarışmayı kazanmayı amaçlayan birçok araçsal aktiviteyi içermektedir (McClelland1971). Türk halk biliminde Oğuz Kağan destanında gergedanın öldürülmesi, Dirse Han oğlu Boğaç'ın boğayı aynı şekilde ortadan kaldırması ve Başat'ın

Tepegözü türlü hilelerle ortadan kaldırmasında da rekabet ve başarıyı açıklayan olaylara rastlanmaktadır (Kaplan 2004).

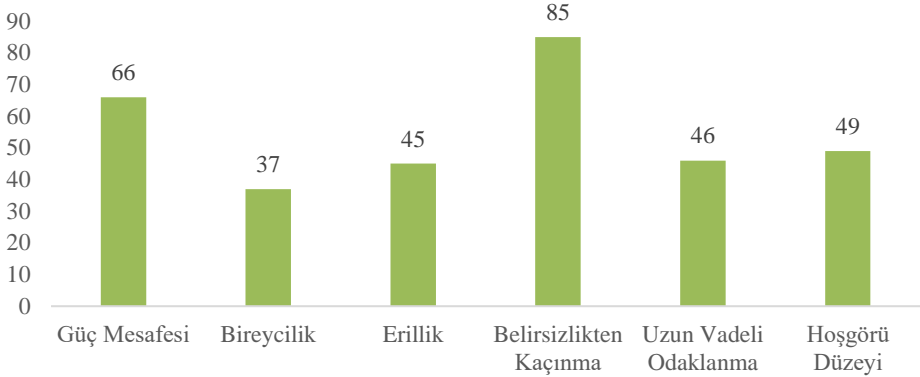
Halkbilimi araçlarını kullanarak toplumları anlamak, analiz etmek ve değerlendirmek çok daha kolaydır. Sözlü geleneğin neredeyse yok olduğu çağdaş toplumlarda çocuk masallarında, temalarında veya olay örgülerinde halk masallarında temsil edilen kültürler, motifler ve değerler yansıtılmaya devam etmektedir. Bu masalarda bazen periler, devler, cüceler vb. hayalî dünyalardan bazen de gerçek yaşamdaki durumlardan bahsedilir (Kasimoğlu 2010). Örneğin yüksek başarı kültürüne sahip toplumların masallarında ya da hikâyelerinde aidiyetin, yani başka bir kişiyle duygusal bir bağ kurma ve sürdürmenin imgesi arkadaşlık veya akran ilişkileridir. Başarı kültürüne sahip ülkelerin masallarında materyalizmden, maddi ödüllerden ve bencil amaçlardan sıkça bahsedilmediği görülür. Bunun yerine masalarda başarıya ulaşmak için çok çalışma, ilerleme, yeteneklerine güvenme ve insanların birlikte çalışarak doğayla savaşmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Hollanda ülkesinin çocuk masallarında denizden uzak durmak için insanların birlikte çalışarak bent inşa etmeleri anlatılır. Bu masalarda vurgulanan, maddi ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların karşılanması değil, doğanın önemi ve iş birliği yaparak çalışmaktır (McClelland1971).

Hofstede'in kültürlerarası farklılıklar modeli, bir toplumun kültürel değerleri ve onu motive eden hedefleri anlamak ve uluslararası kültürel farklılıkları belirlemek için oluşturulmuştur (Hofstede 1980, Hofstede 1983, Hofstede 2001, Hofstede vd. 2010, Hofstede 2011). Hofstede'in güç mesafesi yaş, eğitim, statü, makam ve aile gibi faktörlerin bireylere verdiği gücün toplumlara göre dağılımını ifade eder. "Erillik-dişlilik" bir toplumda insana verilen değer, sevgi, saygı, nezaket gibi olguların mı; yoksa materyalist, saldırgan, baskıcı eğilimlerin mi hâkim olduğunu ifade eder. "Bireycilik ve kolektivizm" insanların kendi ihtiyaçlarına mı yoksa grubun ihtiyaçlarına mı önem verdiğini gösterir ve örgütte grup uyumunun ve yardımlaşmanın ne derecede değerli olduğu hakkında bilgi verir (Öncül vd. 2016). Hoşgörü, toplumdaki insanların dürtülerini ve isteklerini ne derece kontrol edebildiklerini ifade eder (Hofstede vd. 2010). Belirsizlikten kaçınma; yetersiz verilerin olduğu ve değişim hızının tahmin edilemediği durumlarda hissedilen endişeyi ifade etmektedir. Kısa-uzun vadeli olma; bir toplumun kararlarının geçmişinde yaşadığı olaylara, şimdiki kısa dönemli kazançlarına ya da geleceğinde elde etmeyi umduğu faydalara göre aldığını belirtmektedir (Öncül vd. 2016).

Hofstede Modeli'nin çerçevesinde başarı kültürlerinin en temel unsurları halkbilimi verilerine dayanmaktadır. Bu nedenle ulusların temel değerlerinin anlaşılmasında halkbilimi epistemolojisi önemli bir yer tutmaktadır. Halkbiliminin oluşturduğu izlekler zamanla toplumların güçlü mirasları ve değerleri haline gelerek kalıcı sosyal, yapısal ve örgütsel modellere dönüşmektedir. Hatta bazı alanlarda oluşan izlekler, toplumların küresel alandaki temel gelişim aksları hakkında da bize bilgi vermektedir. Bu nedenle destanlar, masallar, türküler, maniler ve diğer halkbilimi unsurlarının toplumların ortak değerlerinin analiz edilmesi noktasında önemi haizdir. Türk halkbilimi açısından da bakıldığı zaman önemli destanlar, hikâyeler ve folklor unsurları geçmişten günümüze Türk toplumsal yapısının her alanı ile ilgili çok kapsamlı bilgiler ortaya koyarak sosyal, kültürel ve ekonomik gelişim süreçleri hakkında kapsamlı bilgileri geçmişten günümüze taşımaktadır. Halk bilimi epistemolojisi bu çerçevede taşıyıcı bir görev üstlenmektedir. Bu nedenle gelişmiş ve güçlü izlekler geliştiren toplumların sosyo-kültürel değerlerinin daha güçlü olduğu görülmektedir.

Hofstede Modeli Çerçevesinde Ulusların Başarı Kültürü

Kültürlerin, insanların davranışlarını neden ve nasıl etkilediğini açıklayan Hofstede'in altı boyutlu modeli çerçevesinde bir ülkenin başarı kültürünü nasıl yaratabileceği görülebilir (Kasımoğlu vd. 2015). Hofstede Insights (2010) yaptıkları bir çalışmada ülkelerin başarı kültürünü yaratabilmeleri için, kendi kültürel değer ve tercihlerini Hofstede'in altı boyutlu modeline göre puanlamıştır. Böylece oluşturdukları katsayılar ve endeksler vasıtasıyla ülkelerin göreceli toplumsal yapıları da ortaya çıkarılmıştır.

Grafik 1: Türkiye'nin Altı Boyutlu Modele Göre Puanları

Bu endekse göre Türk kültürünün temel yapısını güç mesafesi ve belirsizlikten kaçmanın en yüksek düzeyde, kolektivizme ve erillığe daha yakın ve kısa vadeli odaklanmanın olduğu bir çerçeve oluşturmaktadır.

Güç Mesafesi: Güç mesafesi, bir toplumdaki bireylerin gücün adaletsiz dağılımını kabul etme durumudur. Türkiye bu boyutta 66 puana sahiptir; bu da hiyerarşik, üstlere sıklıkla erişilemeyen, ideal patron veya baba figürü gibi özelliklere sahip bir kültüre işaret etmektedir. Güç merkezde toplanır, güçsüzler patronlarına ve kurallara güvenirlir. Yöneticilerden çalışanlara ne yapacaklarının söylenmesi beklenir (Luthans ve Doh 2012).

Felix (2019), gelişmiş ülkelerde örneğin Brezilya'da, güç mesafenin fazla olmasına rağmen gelişmiş ülkelerden gelen göçmenlerin Latin Amerikalı göçmenlere göre Brezilya'ya daha iyi adapte olduğunu göstermiştir. Başarı kültürlerinde yüksek güce sahip ülke yöneticilerinin aidiyet duyguları zayıfsa totaliter yöntemlere başvurma eğilimleri de yükselmektedir. Fakat bu tarz bir yönetime sahip ülkelerde başarı kültürü yaratılmış olsa dahi yerel halkın güdülleri ve değerleri dikkate alınmamaktadır (McClelland 1971).

Başarı kültüründe toplumu bir arada tutan güç kurumsal gelenekten, sürekli değişen ve işlevsel olarak kişiler arası ilişkileri tanımlamaya yardımcı olan kamuoyuna kaymaktadır. Bir başka deyişle kişiler arası ilişkiler kurumsal gelenekle değil, genellikle başkalarının görüş ve istekleri tarafından kontrol edilmektedir. Hızla değişen modern toplumlarda başkalarının ne söylediklerine dikkat eden ve üzerinde kamuoyu baskısını hisseden kişiler için kitle iletişim araçları sosyal uyum kaynağı olabilir. Geleneksel kültürlerde değişimleri kabul ettirmek için siyasi, ekonomik veya yasal yönleri ile devletin topluma, cami ve kilise gibi dini kurumlarla, iş dünyasına, eğitim sistemine ve aileye baskı uyguladığı görülür. Ya da bu baskı kurumsal bir rolde çalışan birinden de gelebilir. Modern toplumlarda ise başarı kültürü yaratmak, egoya sürekli farklı güdüler yüklemekle

mümkündür. Ego, kişilerin toplumun belli normlarına göre kim olduğu, üzerindeki etkilerin kaynağı, bu etkilere nasıl tepki verdiği ve tepkilerin sonuçları ile ilgilenir. Normlar değiştirilmek istendiğinde kimin hangi baskı uygulama yöntemlerini kullandığı, iş birliği ve etkileşim için egoya hangi güdülerin atfedildiği ve iş birliği yapma girişiminin ne kadar başarılı olduğu belirlenir. Dolayısıyla başarı kültürleri egonun neyi başarmaya çalıştığına ve bunu nasıl yaptığına odaklanır (McClelland 1971).

Bireycilik: Bireyci toplumlarda, insanlar yalnızca kendilerine ve kendi ailelerine odaklanırlar. Kolektivist toplumlarda ise insanlar gruba odaklanırlar. Başarı kültürlerinde toplumda psikolojik veya fiziksel uyumu sağlamak için kamuoyu veya akran baskısı uygulamak, geleneksel toplumlarda olduğu gibi gruptan atmakla tehdit etmekten veya fiziksel cezalar vermekten daha etkili olmaktadır. Yapılan araştırmada Türkiye kolektivist bir toplumdur ve bireycilik puanı 37 çıkmıştır. Bu demek oluyor ki; Türkiye için "biz" önemlidir. Kolektivist toplumlarda insanlar, aileler, cemaatler veya organizasyonlar vb. gruplara bağlıdırlar. Bu gruplarda iletişim dolaylıdır ve grubun ahengi korunmak adına açık tartışmalar önlenir. İnsanlar arası ilişkiler, ahlaki bir temel taşımaktadır ve öncelik her zaman görevlerin yerine getirilmesidir. Kolektivist toplumlarda güven ilişkisi kurabilmek için zamana yatırım yapılmaktadır. Yakınlarına öncelik verme veya iltimas gösterme daha sık görülebilir. Geri bildirim, "ben" veya "biz" kavramları kullanılmak suretiyle iş ortamında dahi daima dolaylıdır. Kolektif kültürler statü ve kimlik için grup üyeliğine-toplumsal bir gruba üye olup olmamaya, nüfuslu aileye ve dini bir yapılanmaya bağlı olup olmamaya önem verilir. Bireyciliğin ön planda olduğu toplumlarda ise bireyler birbirlerine sıkı sıkıya bağlı değildir (Hofstede 2010).

Yu (2015), dini inançlara yönelik tutumla ilgili olarak bireyci ve kolektivist boyuta göre iç içe geçmiş kültürlerde ülkeler arasındaki farklılıkları sınıflandırmak istemiştir. Yu, iç içe geçmiş kültürlerde ülkeler arasındaki farklılıkları her ülkedeki bireylerin homojen olarak gruplaştığı varsayımına göre değil, farklı ülkelerdeki bireylerin sahip oldukları tutumlara göre sınıflandırmıştır. Sama ve Papamacos (2000) ise Hofstede'in kolektivist ve bireyciliğe ilişkin puanının adalet dağıtım ilkeleri için normatif bir tercihle ilişkilendirilebileceğini söylemektedirler. Bireyci ülkelerde eşitlik veya ödüllendirilme ihtiyacı yerine, adalet dağıtım kuralının tercih edildiği; kolektivist toplumlarda ise eşitlik ve grup ihtiyaçlarının daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Gadelrab vd. (2020) Arap ülkelerinde adalet algısının dört boyutunu birbirleri ile karşılaştırmışlar ve adalet algısının kültürel gruplardan bağımsız olarak orta ile yüksek arasında bir düzeyde olduğunu bulmuşlardır.

Hamaizia (2015), Hofstede'in ulusal kültür ve işyeri değerleriyle ilgili Arap ülkeleri bölgesel kümelenmesi içindeki iki ülke arasındaki heterojenliği araştırmıştır. Bunun için Suudi Arabistan Krallığı ile Birleşik Arap Emirlikleri ulusal kültürün güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma boyutlarına göre çapraz ulusal analize tabi tutularak, sonuçlar ayrıca Hofstede'in (1980, 1983) orijinal Arap ülkeleri kümesiyle (Mısır, Lübnan, Ürdün, Suriye, Fas, Libya, Suudi Arabistan, Irak, Kuveyt ve BAE) karşılaştırılmıştır. Hofstede'in modeline göre Araplar daha kolektivist olma eğilimindedir ve bireycilikte 38, belirsizlikten kaçınmada 68, erillikte 53 ve güç mesafesinde 80 puana sahiptir. Luria vd. (2015), Hofstede'in modelindeki kültürel boyutların belirli toplum yanlısı davranışlar üzerindeki etkisini ve toplum yanlısı davranışların hangi kültürel boyutla ilişkili olduğunu test etmişlerdir. Araştırmacıların 66 ülkede yaptıkları çalışmada toplum yanlısı davranışlar ile bireycilik arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunurken, toplum yanlısı davranışlar ile güç mesafesi arasında negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Belirsizlikten kaçınma ve erilik-dişillik boyutlarının toplum yanlısı davranışların tahmininde bireycilik ile etkileşime

girdiği görülmüştür. Batılıların aksine Doğu Asya gibi kolektif kültüre sahip ülkeler Covid 19 gibi krizler ile karşılaştıklarında kolektif iyilik için kendi özgürlüklerini sınırlamada daha istekli davranmaktadırlar (An ve Tang 2020). Bu süreçte özellikle salgının yayılmasında toplumların kültürel özelliklerinin nasıl bir etkiye sahip olduğu da gösterilebilmektedir. Süreçte özellikle bireycilik puanı çok yüksek olan Amerika’da salgının bu şekilde üssel olarak yayılması da çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Demokrasilerin şiddeti azaltmada karşılaştırmalı avantajları olup olmadığını araştıran Karstedt (2015) tarafından tüm Batı sanayileşmiş toplumlarında, Avustralya ve Yeni Zelanda da dahil olmak üzere, yüksek derecede bireyciliğin hâkim olduğunu belirlenmiştir. Latin Amerika ve Afrika ülkelerinde ise çoğunlukla kolektivist yönelimler hakimdir. Asya toplumları, orta ile güçlü kolektivist yönelimlere sahiptir; genel olarak, yüksek oranda Müslüman nüfusa sahip ülkeler güçlü kolektivistik yönelimler göstermektedir. Bu yaklaşım kurumsal ve devlet başarısızlığının yüksek düzeyde olması ile örtüşmektedir. Geçiş demokrasileri daha yüksek kurumsal başarısızlık, zayıf devletler haline gelme veya daha otoriter ve hibrit rejimlere dönme riski taşıdığından, şiddet eğilimlerindeki artış bu grubun tanımlayıcı özellikleri arasında yer almaktadır.

Geleneksel toplumlarda, başkalarının görüşlerine daha az bağımlılık vardır; bu nedenle insanları bu tür görüşlere duyarlı kılmak için grup faaliyetlerine daha az ihtiyaç duyulur ve buna uygun olarak tanımlanan; nezaket, sadakat ve başkalarına karşı yükümlülükler gibi toplum merkezli erdemlere daha fazla vurgu yapılır. Gelenekler yıkıldığında bireysellik daha çok ön plana çıkmaya başlar. Bireysel gelişmenin ve kendini gerçekleştirmenin nasıl olması gerektiği ise ancak akran grubu etkinliklerine daha fazla katılımı öğrenilebilir. Grup faaliyetlerine katılım yoluyla başkalarının görüşlerine karşı duyarlı olma, öğrenmedeki birçok uygulama ile kontrol ve disipline edilir. Başarı kültürleri gelenek karşıtıdır. Sosyal ve teknik gelişmeleri diğer kültürlerle göre daha çabuk benimserler. Ülkedeki gelişmeye paralel olarak rol ilişkilerinde de değişimler meydana gelir. Topumlarda başarı kültürü yaratmak egoya sürekli farklı güdüler yüklemekle mümkündür (McClelland 1971).

Erillik: Erillik en iyi olmayı istemekle (eril) veya yaptıklarının en beğenilen olmasını istemekle (dişil) ilgilidir. Türkiye’nin bu çalışmadaki puanı 45’tir. Türkiye ölçeğinin dişil ağırlıklı tarafında kalmaktadır. Bu demektir ki; başkaları ile birlikte dengelenmek, fikir birliği oluşturmak, güçsüz durumda olana sempati duymak, yardımlaşmak gibi kültürün daha yumuşak yönleri değerlendirilmekte ve teşvik edilmektedir. Eril kültürlerin egemen olduğu toplumlarda ise bireyler girişken, cesaretli ve maddi başarı için çalışan kişiler olarak karakterize edilir. Performans ve başarı yönelimli eril kültürlerde girişkenlik takdir edilir, dikkate alınır ve insanlar amaçlarının gerçekleştirilmesine engel olacak her türlü riski ortadan kaldırmak için mümkün olan her şeyi yapmaya çalışırlar (Kasımoğlu vd. 2015).

Debode (2020), Hofstede’in kültürel boyutlarının yanı sıra dinsel ve yasal kökenlerin de ülkelerin ekonomik özgürlüğü, ticari özgürlüğü, yatırım özgürlüğü, iş özgürlüğü, çalışma özgürlüğü, parasal özgürlüğü üzerindeki etkisini 52 ülke için araştırmıştır. Dişil kültürlerin ekonomik özgürlükle kültürel bağlamda yüksek bir ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Daha yüksek bireycilik, daha fazla parasal özgürlük anlamına gelmektedir.

Başarı ve motivasyon etkileşimsiz olmayacağı gibi, insanların birbirleriyle neden ilişki kurduğunun belirlenmesi, sosyal organizasyonların düzenli olma derecesini artırır. Dolayısıyla daha disiplinli sosyal organizasyonlar başarıya daha kolay ve hızlı ulaşırlar. “Başarı motivasyonu yüksek toplumlar” başarıya ulaştıklarında bazı mükemmellik standartları geliştirirler. Bu yüzden başarı kültüründe materyalizm, maddi ödüller veya bencil

amaçlar önemini yitirir. Bunun yerine başarıya ulaşmak için çok çalışma, ilerleme ve yeteneklerine güvenme daha önemlidir. Başarı kültürlerinde doğa, insanlar tarafından fet-hedilmesi gereken veya boyun eğdirilmesi gereken bir şey olarak değil, insanların iş bir-liği içerisinde çalışması için bir baskı kaynağı ve hesaba katılması gereken bir güç olarak görülmektedir. Başkası tarafından yönlendirilen bir toplum, egonun geleneksel ve kurumsal baskılarla etkileşime girmeye motive olmayan, başkalarının taleplerine uyum sağlamak için yönlendirme ile motive olduğu toplumdur (McClelland 1971).

Belirsizlikten Kaçınma: Belirsizlikten kaçınma boyutu, bir toplumun geleceğinin asla bilinmeyeceği gerçeğini ele alması ile ilgilidir (Özutku 2019). Türkiye bu boyutta 85 puana sahiptir. Bu nedenle yasa ve kurallara önemli derecede ihtiyaç duyulur. Belir-sizlikten kaçınma eğilimi yüksek olan kültürler, riskten kaçınacak yazılı ve yazılı olma-yan kurallara bağlı kurumlar oluşturma eğilimindedir. Belirsizlikten kaçınma eğilimi dü-şük olan toplumlarda bireyler çok kolay risk alabilmektedir. Farklı davranış ve fikirlere karşı toleranslıdırlar (Kasımoğlu vd. 2015). Belirsizlikten kaçınma düzeyinin yüksek ol-ması, toplumlarda süreçlerin planlanmasını, yönlendirilmesini, izlenmesini ve kontrol edilmesini etkilemektedir (Altay 2004).

Başarı kültürlerinde bireyler kurumsal normlar tarafından değil, kitlesel iletişim araçları ve sosyal medya aracılığıyla diğer insanlardan, özellikle akranlardan gelen özel talepler tarafından yönlendirilir. Bu yönlendirme birçok ülkede hızlı gelişmeyi engelleyen geleneksel normlardan uzaklaşmayı teşvik etmektedir. Örneğin bir Hintli sadakatle bağlı olduğu aile sistemini yöneten normların modern toplumdaki yaşantısında ona yardımcı olmadığını görüyorsa ve bu normları terk etmeyi düşündüğünde, eskilerin yerine hangi sosyal yükümlülüklerin ikame edileceğini bilmeyebilir. Bu durumda, kitle iletişim araç-ları ve sosyal medya bu Hintli için yeni bir otoriteyi temsil etmeye başlar. Hızla değişen modern toplumlarda çok yavaş değişim gösteren geleneksel normlarda bir eksiklik görül-düğünde bu, bir tutum değişikliğinin kaynağı ise kitle iletişimi aracılığıyla hızla kamuoyuna yayılabilir. Geleneklerin değişmesi, kamuoyunun değişen koşullara daha çabuk tepki verebilmesi ve ihtiyaç duyulan sosyal yenilikleri desteklemek için sözlü veya dini gelenekten daha hızlı harekete geçebilmesi ile mümkün olur. Gelenekler, rol ilişkileri ve normlar ortadan kalktığında kimin kimden ne beklemesi gerektiği belirsizleşir. Örneğin, ebeveyn olmanın geleneksel rolü artık kabul edilmiyorsa, o zaman ebeveynlerin ne yapacakları konusunda yol gösterebilmek için kitle iletişim araçlarıyla çocuk yetiştirme bilgilerinin verilmesi yeni düzene geçmeyi kolaylaştırır. Bu tür bilgilere güvenmek, aynı zamanda, ebeveyn rolünü, tipik olarak yaygın olandan daha spesifik hale getirerek ana-babaya bağlılık gibi geleneksel bağlanmalardan kurtarabilir (McClelland 1971).

Uzun Vadeli Odaklanma: Her toplumun gelecekte karşılaşabileceği zorlukları aşabilmesi için kendi geçmişiyile bağlantı kurması gerektiğine odaklanır. Normatif toplumlar bu boyutta düşük puana sahiptir, bu anlamda zamana bağlı olmadan gelenek ve normları korumayı tercih ederler ve kuşku ile toplumsal değişimi izlerler. Türkiye'nin bu alandaki puanı 46'dır. Dolayısıyla uzun vadeli odaklanmaktan daha çok kısa vadeli olaylar ve du-rumlar Türkiye için daha önemlidir.

Beugelsdijk vd. (2015) Dünya Değerler Anketi verilerini kullanarak Hofstede'in kültür boyutlarını iki kuşak sonrası için tekrarlayarak, Hofstede'in boyutlarına ilişkin ülke puanlarının zaman içinde nasıl değiştiğini incelemişlerdir. Sonuçlar, ortalama olarak, çağ-daş toplumların bireycilik ve hoşgörü konusunda kısıtlamalar karşı geçmiş toplumlardan daha yüksek puan aldığını; güç mesafesi konusunda ise geçmiş toplumlardan daha düşük puan aldığını göstermektedir. Hofstede'in kültür boyutlarına ilişkin puanlarının ülkeden ülkeye çok fazla değişmediği görülmektedir. Sonuç olarak, ülkeler arasındaki kültürel

farklılıklar (yani kültürel mesafeler) genellikle sabittir denilebilir. Başarı kültürü yaratabilen toplumların geleceğe yönelik daha iyimser bir tutum sergileme eğiliminde olduklarına dair çok yaygın bir inanış vardır (McClelland 1971). Başarı kültürüne sahip toplumlar, daha insancıl olmayı, çoğulculuğu önemsemeyi, şüpheci olmayı ve sorunlara daha uzun vadeli çözümler üretmeyi ve gelenekleri koşullara göre değiştirmeyi tercih etmektedir (Hofstede 2010, McClelland 1971).

Hoşgörü: Geçmişe ve şimdiki zamana karşı meydan okumayı ve gelecek nesillerin toplumsallaşma derecesini ifade eder. İnsanların dürtülerine göre hareket edip etmedikleri toplum tarafından baskı altındaysa bu kısıtlama olarak adlandırılır. Tam tersi durum ise hoşgörü olarak tanımlanmaktadır. Türk kültürünün temel puanı bu alanda 49'dur. Bu da kültürün kısıtlayıcı ve engelleyici bir özelliğe olduğunu ifade eder. Vauclair vd. (2015), ülkelerde farklı ahlaki tutumların sadece bireysel özelliklere bağlı olarak değil, kültürlere göre de şekillendiğini göstermişlerdir. Birey odaklı kültürlerin kolektivist odaklı kültürlerle göre ahlaki konulara karşı daha hoşgörülü yargılar sergiledikleri görülmektedir. Bu tutumlar hem kişisel değerler gibi içsel değer güdüleriyle hem de toplumsal biçimdeki kuralcı değerler gibi dışsal değer güdüleriyle şekillenmektedir. Schwartz Değer Araştırması'nın değiştirilmiş bir versiyonu sekiz ülkeden 1456 katılımcıya uygulandığında, analiz sonuçları kültürel değişimlere açık ülkelerdeki bireylerin, korumacı kültürlere sahip olan bireylere göre ahlaki konulara ilişkin önyargılarının daha az olduğunu göstermiştir. Batılı sanayileşmiş ülkeler: Latin Avrupa ülkeleri (Fransa, İtalya, Portekiz, İspanya) açıkça eşitlikçidir. Latin Amerika, Asya ülkeleri ise nispeten Latin Avrupa ülkelerine göre daha düşük eşitlikçi, daha fazla hiyerarşik değerlere ve uygulamalara sahiptirler.

Triandis (2004), Hofstede'in kültürel değerlerinden belirsizlikten kaçınma boyutunun kültürel sıklıkla benzediğini öne sürmüştür. Ancak Gelfand vd. (2006) ikisinin farklı olduğunu iddia etmişlerdir. Bununla birlikte kültürel sıklık Hofstede'in erillik ve dişillik boyutuyla ilişkilendirilmemelidir; çünkü bu boyut, erillik ve dişillik normlarına farklı vurgu yapmaktadır ve bu normlardan herhangi biri sıkı bir toplumda güçlü olabilir (Uz 2015). Bir kültür, yaygın normlar ve normlardan sapmanın onaylanmasıyla karakterize ediliyorsa, bu sıkı bir kültürdür. Uz (2015), 68 toplumu inceleyerek kültürel sıklık ve gevşekliğin teorik bir çerçevesini çizmiştir. Bu çerçeveye göre tarım toplumları gibi sıkı kültüre sahip toplumlar daha geleneksel ve baskıcı; kentleşme derecesine göre gevşek kültüre sahip toplumlar ise daha sanayileşmiş ve liberaldirler. Bir toplum diğer toplumlardan ne kadar uzak olursa, kendi bireyleri de birbirine o kadar benzeyecektir. Kültürel sıklık, hayattan zevk almaya karşı olmasa da güçlü sosyal normlarla yakından ilişkilidir. Bu nedenle, bir kültürde kısıtlama ne kadar yaygınsa o kültür o ölçüde sıkıdır denilebilir.

Modern ve demokratik toplumlar çoğulculuk ile karakterize edilmektedir. Dolayısıyla başarı kültürüne sahip modern toplumlarda çoğulculuk, çok kültürlülüğü gündeme getirmekte, çok kültürlülük de hoşgörülü olmayı gerektirmektedir (McKinnon ve Castiglione 2003). Küreselleşme ve bireyselleşme gibi birçok faktör sebebiyle giderek artan çok kültürlülük, heterojenlik ve liberalleşme ortamında başarı kültürü yaratabilmiş toplumlarda hoşgörünün algılanışı da değişmiştir. Hoşgörü, başarı kültürüne sahip toplumlarda ben ve öteki ilişkisinde tahammül ve katlanma gibi klasik negatif bir anlayış olarak değil, adalet üzerine temellendirilen pozitif bir değer olarak algılanmaktadır. Bu anlamda hoşgörü odaklı başarı kültürüne sahip toplumlarda UNESCO'nun, 1995'teki "Hoşgörü İlkeleri Deklarasyonu"nda, ifade edildiği gibi "dünya kültürlerinin zengin çeşitliliğine, insan olmanın farklı yollarına ve ifadelerine saygı, kabul ve takdir" temel alınmaktadır (Gündoğdu 2008).

Dinamik Başarı Kültürünün Gelişmesinde Halk Bilimi Epistemolojisinin Rolü

Halkbilimi, ortaya çıktığı 19. yüzyıldan bu yana değişen toplum yapısına paralel olarak, işlevsel açıdan değişim ve gelişim göstermiştir. Halk bilimi 19. yüzyılda taşrada yaşayan köylülerin sözlü anlatımlarını ele almaktadır. Ancak 21. yüzyıla doğru kentleşmenin hız kazanmasıyla kent folkloru kavramı ortaya çıkmıştır. Ardından yaşanan medya ve internet devrimi ile bloglar, forumlar, Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya ortamları halkın gündelik yaşamını köklü bir biçimde değişikliğe uğratmıştır. Teknoloji geliştikçe bir kültürel tepki olarak folklor da bu değişimlere uyum sağlayarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir (Ersoy 2018).

İnsanoğlu kültürel açıdan 20. yüz yıl öncesi fiziksel mekan ve sosyal çevre algısı içerisinde yaşamaktaydı. 20. yüz yıl sonrasında internet devrimi tekno-kültürel dünya olarak adlandırılan, kültürün mekan ve çevre boyutlarını çeşitlendiren bir yapı ortaya çıkarmıştır. Artık medya ve internet ortamları geleneğin aktarıldığı ve kültürün üretildiği yeni mekanlar olarak görülmektedir (Ersoy 2018). Örneğin, dijital folklorlardan söz edilebilmesi için sanal ortamın, kültürel üretime imkân tanıyacak bir mekânsallığa, inşa edilebilecek tanımlı sosyalitelere, sosyalliğin devamını sağlayacak iletişimsel ve etkileşimsel stratejilere ve tekno-sosyoiletişimsel bir altyapıya sahip olması gerekmektedir (Gülüm 2018).

Medya ve internet ortamında doğum, evlilik ve ölüm gibi evrelerin de söz konusu yeni bağlamlarda işlev ve yansıma biçimleri değişmektedir. Örneğin, Dede Korkut Kitabı'nda Dirse Han oğlu Boğaç Han adlı hikayede Bayındır Han'ın yılda bir kere verdiği ziyafette çocuğu olan Oğuz beylerini yüceltip, çocuğu olmayanları kınadığı görülür. Günümüzde bu inanış oldukça geride kalmış gibidir. Çağdaş kentte bir anne için çocuksuz olmak değil bir dışlanma nedeni, adeta kariyer yaşamında bir avantaj olarak görülmeye başlanmıştır. Dede Korkut hikayelerinde bir erkeği itibarlı bir bey konumuna yükselten çocuk sahibi olma hali, günümüz erkeği için artık çok da önemli bir itibar alanı olmayabilmektedir. Doğum, ölüm, evlilik gibi geleneksel ritüellerin görsel ve sosyal medya üzerinden gerçekleşmesi bu ritüellerin sembolik olarak sürdürülmesine karşın geleneksel toplumlardaki kadar güçlü bir dönüştürücülüğe sahip olmadıkları söylenebilir (Ersoy 2018).

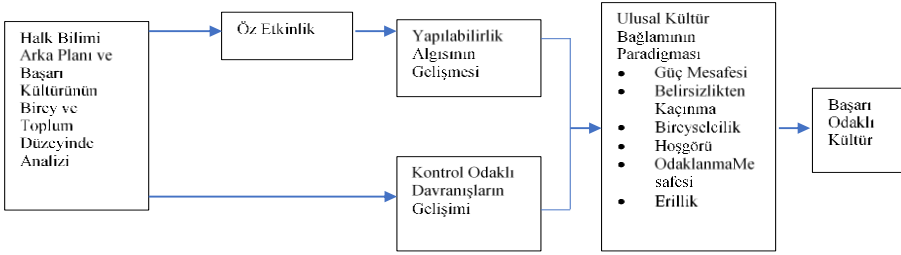
Genç kuşaklar; kendi mitolojilerinden, tarihlerinden, hikâyelerinden, masallarından veya efsanelerinden kaynaklanan kahramanları artık referans kaynağı olarak kullanamamaktadırlar. Örneğin, genç kuşak Türk masalı olan Nardaniye Hanım gibi güzel olmak; Kerem gibi sevmek, Koroğlu gibi zenginden alıp fakire vermek veya Hızır gibi yetişmek gibi birçok somut olmayan kültürel mirasını yeni kültürel mecralara aktaramamıştır. Bunun sonucu olarak birçok referans kaynağı unutulmuş, onların yerini kitle kültürünün ürettiği örnekler almıştır. Nardaniye Hanım'ın yerini Pamuk Prenses, Koroğlu'nun yerini Robin Hood, Kerem ile Aslı'nın yerini Romeo ve Juliet, Boz Atlı Hızır'ın yerini Noel Baba almıştır. Bu durum hem somut olmayan kültürel mirasın yok oluşu hem de kültürel ifade çeşitliğinin kayboluşu olarak görülebilir (Oğuz 2009).

Yeni tekno-kültürel ortam geleneksel toplumun kodlarını altüst etmektedir. Bu anlamda toplum, geleneklerini büyüklerinden değil, internet ortamından öğrenerek kendi kimliklerini inşa ederler. Fakat kimlik inşasını Survivor, Bu Tarz Benim, Yetenek Siziniz gibi televizyon programlarını izleyerek yapan bireyler, kendini gerçekleştirme noktasında sürekli eşik aşamasında kalarak olgunlaşamamaktadırlar. Çünkü dijital ortamdaki bir kendini gerçekleştirme başarısı, geleneksel toplumlarda topluluğa katılmak için gerçekleştirilen sınavların sonucunda elde edilen bir başarı gibi kalıcı olmamaktadır (Ersoy 2018).

Sanal ortama geçişle folklorun de işlevleri ve bağlamları değişmiştir. Geleneksel ilişki ağı içerisindeki bireyin kontrolü büyükler tarafından sağlanırken, internet ortamında sosyal medya üzerinden yaptığı paylaşımları beğenenler ve takipçileri tarafından sağlanmaktadır. Günümüzde bir birey sosyal medya mecralarında ne kadar çok beğeni alırsa o denli saygınlığının arttığını düşünebilmektedir. Toplumda kazanılan statü, eskiden sıfırdan başlayıp yükselerek elde edilen bilim, teknik, nitelik ve ustalık değerleri ile ölçülürken, günümüzde kariyerine en üst noktadan başlamak, sosyal medyada onay alma ile ölçülmektedir. Dolayısıyla günümüzde genç nesil kısa yoldan şöhret olup çok para kazanmaya yönelmektedir. Kültür hangi mecrada olursa olsun kendine sürekli olarak kahramanlar üretmektedir. Günümüzdeki kahraman algısı da popüler kültür ile değişmektedir. Sanal ortamda ortaya çıkan moda kahramanlar genç kuşaklarında özlerinden uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Bu yüzden popüler kültür içinde bu rol modeller ne modern ne de geleneksel kültüre uymayan bir yaşam tarzı yaratmaktadır (Ersoy 2018).

Hofstede'in yapmış olduğu çalışmada toplumsal katılımı yüksek, güç mesafesi düşük olan, kolektivist, dişil ve belirsizlikten kaçınmayan ülkelerde başarı kültürünün ve ihtiyacının daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu anlamda kültür ve halk biliminin temel bilgi stokları arasında yüksek bir korelasyonun olduğu söylenebilir. Özellikle halk bilimi parametreleri toplumların değerlerini kuşaktan kuşağa aktaran çok önemli araçlardır. Bu araçların içerisinde toplumun her alanı ile ilgili olarak açık ve/ya örtük olarak birçok mesaj verilmektedir (Kasimoğlu vd. 2015).

Dünyada halk bilimi ve özelinde de Türk halk bilimi gelmiş olduğu nokta itibarıyla toplumların yarımının şekillenmesinde söz söyleyebilecek birikime sahiptir. Mensubu olduğumuz Türk kültürünün ve dünya üzerindeki Türkçe konuşan halkların kimlik ve kişiliklerini kaybetmemesi, ortak tarihten köklenen bir bakış açısıyla yeni çağların varlığımız adına umutla karşılanabilmesi için Türk halk biliminin söz konusu birikiminden faydalanılmalıdır. Köroğlu, Dedem Korkut, Nasrettin Hoca, Karacaoğlan gibi sembol kahramanların senin benim tartışması yerine bizim olduğu ve diğer müşterekliklerin de oluşmasında köprü olabileceği unutulmamalıdır (Aymaz 2020). Soyut kültür kadar el sanatları, zanaat, giyim-kuşam, mimari, yemek ve mutfak kültürü gibi pek çok alanı içeren maddi kültürde çoğunlukla bu alanlardaki objeler aracılığıyla bir kültür içindeki sosyal ve entelektüel ilişkileri kapsamaktadır. Ayrıca üretildikleri toplumların yaşam biçimlerini, inançlarını ve dünya görüşlerini de yansıtmaktadır. Türkiye'de maddi kültür araştırmaları sözlü halkbilimi araştırmalarının oldukça gerisinde bırakılmıştır. Bu yüzden bugün halen Türk halkbilimi araştırmalarında maddi kültür alanında önemli bir boşluk bulunmaktadır (Sarıtaş 2019). Türk halk kültürünün başarı kültürü olarak adlandırılabilmesi için temsil yeteneğini kaybetmemesi, halk bilgisi ürünlerinin ve sanatçıların bağlamlarıyla tanıtımının özünü kaybetmeden yapılabilmesi ve yeni sosyal çevre ve şartlar içerisinde korunabilmesi gerekmektedir (Ekici 2007). Canlı, dinamik bir olgu olarak gelenekler, hangi şartlarda, nerede olursa olsun sosyo-kültürel şartlar ve değerlerin yeniden tanımlanması ile kendisine yeni bir yaşam alanı yarattığı görülmektedir. Küreselleşmeye, dünyadaki tek tipleşmenin hızlanmasına, sosyal çözülmeye ve kimliksizleşmeye karşı bir tepki olarak ulusların kimliklerini muhafaza etme ve kimlikleriyle diğer uluslarca tanınma ihtiyacının ortaya çıkışı, folklorun da mahiyetini dönüştürüp, farklı bir terkipte kendini devam ettirmesini sağlamaktadır (Ersoy 2006).

Şekil 1. Halk Bilimi ve Başarı Kültürü Arasındaki İlişinin Kavramsal Modeli

Şekil 1’de görüleceği gibi halk bilimi temel parametreleri, çalışmada kapsamlı bir şekilde ele alınan Hofstede’in modelindeki temel kültürel değerlerin gelişmesine ve izlekler oluşturmaya etki etmektedir. Bu süreç oldukça uzun ve gelişimsel bir seyir izlemektedir. Özellikle de ulusların imgeleme, risk alma, karar verme, toplumsal iletişim modeli vb. alanlardaki temel tutum ve davranışlarının şekillenmesine yol açmaktadır. Bu çerçevede halk bilimi makro anlamda bir toplumun kısa-orta ve uzun vadeli olarak kaderini belirleyen temel faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal yapının gelişmesine katkı sağlayan halk bilimi epistemolojisi ulusların küresel alandaki temel rekabet gücünün de belirleyicilerinden biridir. Ülkemizin ve Türk kültürünün tarihsel mirası da bugün Türk Milleti’nin diğer uluslar karşısındaki temel yetkinliklerini ortaya koymaktadır. Bütün bu verilere somut olmayan kültürel miras çalışmalarında rastlamak mümkündür.

Sonuç

Halk bilimi alan olarak derin ve kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Toplumların tarihsel gelişim ve değişim süreçlerindeki pratikleri ile evrimleşerek kuşaktan kuşağa aktarımı yapılır. Bu çerçevede halk bilimi her toplumun ana karakterini ve çizgilerini şekillendirir. Çalışmamızda da halk biliminin temel araçlarının toplum ve bireylerin gelişmesi üzerinde iki temel alanda etki ettikleri görülmektedir. Birincisi, bireylerde bilişsel olarak öz etkinlik algısını yönlendirmektedir. Bu süreç bireylerin aksiyon odaklı olarak yapılabilirlik algısını etkilemekte ve süreçte ulusal kültür bağlamının temel karakterini yönlendirmektedir. Bu, Hofstede’in modelinde ağırlıklı olarak bireyci toplumların temel davranışları olarak karşımıza çıkmaktadır. Kolektif toplumlarda bireylerin kendi başarılarına yapılabilirlik algılarının puanlarının düşük olduğu görülmektedir. Bu nedenle toplumsal kültür, ekonomi ve kalkınma stratejilerinin bu çerçevede tasarlanması gerekir. Eğer kolektif toplumlarda bireycilik puanı yüksek olan toplumlardaki modelleri uygulamaya kalkarsanız, o zaman girişimler ve faaliyetlerde başarısızlıkla karşılaşmak sürpriz olmaz. İkinci etkileme aksı ise bireylerin iç kontrol odaklı olarak risk alma istahlarını geliştirerek ulusal davranış paradigmasını yönlendirmektedir. Bunun sonucu olarak da ulusların temel kültür yapısı başarı odaklı olmak ya da olmamak şeklinde halk biliminin birikimleri tarafından örtük ve/ya açık bir şekilde etkilenmektedir. Halk bilimi arka planı her toplumun asırlar boyunca oluşturduğu ortak değerleri ve paylaşımları ifade eder. Toplumların zaman içerisinde yaşadıkları ve pratiğinden etkilediği bu süreçler daha sonraki kuşakların da değerlerinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle oldukça stratejik bir öneme sahiptir.

Türk ulusal kültür politikaları analiz edilirken halk bilimi arka planının doğru analiz edilmesi ve tarihsel süreç içerisinde halk biliminin geliştirdiği izleklerin anlaşılması büyük değer taşımaktadır. Ülkemizin gelecek süreçte gücünü ve potansiyelini harekete ge-

çirecek halk bilimi unsurlarının yönetimi ve dinamik bir süreç olarak ele alınması önemlidir. Halk bilimi alan olarak ülkemizin kalkınmasında ve gelişmesinde proaktif bir rol olabilir. Mevcut yaklaşımlar halk bilimini yaratıcılığa ve yenilikçiliğe uzak, alanı yönlendirici bir disiplin olmaktan uzaklaştırmaktadır. Büyük bir saha ve bağlam altyapısına sahip alanın özellikle, kültür, antropoloji, ekonomi, girişimcilik, eğitim vb. alanlarla çapraz ilişkileri ortaya konularak eklettik metodoloji ile dinamik ve yaratıcı bir boyut kazandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada halk biliminin başarı kültürünün gelişmesinde etkili olan unsurları çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmıştır. Halk bilimi bireyin tutum ve davranışlarının şekillenmesindeki rolü kavramsal bir model ile ilişkilendirilerek ulusal başarı odaklı olunması üzerindeki etkisi tespit edilmiştir. Sonuç olarak başarı odaklı kültürler ulusların küresel ortamdaki başarılarını etkileyerek toplumların geleceğini yönlendirmede önemli bir role sahip olacaktır.

YAZARLARIN KATKI DÜZEYLERİ: Birinci Yazar %34; İkinci Yazar %33; Üçüncü Yazar %33.

ETİK KOMİTE ONAYI: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

FİNANSAL DESTEK: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Altay, H. "Güç Mesafesi, Erkeklik-Dışılık ve Belirsizlikten Kaçınma Özellikleri ile Başarı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi* 9 (1 2004): 301-321.
- An, B. Y. ve Tang, S. Y. "Lessons From COVID-19 Responses in East Asia: Institutional Infrastructure and Enduring Policy Instruments". *American Review Of Public Administration* 50 (2020): 790-800.
- Aymaz, U. "Kültürel Bellekten Elektronik Ortama: Kültür Aktörlerinin Yeni Varlık Alanı Olarak Hazır Mesajlar". *Kültür Araştırmaları Dergisi* (2020): 173-191.
- Beugelsdijk, S., Maseland, R. ve van Hooft, A. "Are Scores on Hofstede's Dimensions Of National Culture Stable Over Time? A Cohort Analysis". *Global Strategy Journal* 5 (2015): 223-240.
- DeBode, J. D., Haggard, D. L. ve Haggard, K. S. "Economic Freedom and Hofstede's Cultural Dimensions". *International Journal Of Organization Theory & Behavior* 23 (2020): 65-84.
- Ekici, M. "Türk Halk Kültürü Araştırmalarında Dün, Bugün ve Yarın". *Motif Akademi Dergisi* (5 2007): 47-59.
- Ersoy, R. "Şehirleşme-Halk Kültürü İki Leminde Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (2006/1): 223-238.
- Ersoy, R. "Toplumsal Geçiş Törenlerinin Tekno-Kültürel Bağlamı Üzerine Bir Değerlendirme". *Türkbilig* 2 (36 2018): 129-136.
- Felix, B., Teixeira, M. L. M. ve Balassiano, M. "Who Adapts Better to Brazil: Expatriates From Developed or Latin American Countries? Revisiting Cultural Distance". *International Journal Of Cross Cultural Management* 19 (1 2019): 71-84.
- Gadelrab, H. F. ve diğer. "Organizational Justice in Arab Countries: Investigation Of The Measurement and Structural Invariance". *Cross-Cultural Research* 54 (1 2020):3-27.
- Gelfand, M. J., Nishii, L. ve Raver, J. L. "On the Nature and Importance Of Cultural Tightness-Looseness". *Journal Of Applied Psychology* 91 (2016): 1225-1244.
- Güllüm, E. "Dijital İletişim Teknolojileri Aracılı Bir Folklorik Deneyim Alanı Olarak Sanal Ortam". *Millî Folklor* (119 2018): 127-139.
- Gündoğdu, H. "Çok Kültürlü Toplumda Öteki ile Yaşamak ve Hoşgörü". *EKEV Akademi Dergisi*, 37 (Güz 2008): 73-86.
- Hamaizia, A. "Cross-National Heterogeneity Of Hofstede's 'Arab Countries'". Edit. Annika Kropf ve Mohamed A. Ramady, Employment and Career Motivation in the Arab Gulf States: The Rentier Mentality Revisited, Yy: Gerlach Yayını, 2015: 76-121.
- Hofstede Insight, "Country Comparison: Turkey" (2010) 15 Temmuz 2020. <<https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/turkey/>>.
- Hofstede, G. "Natural Cultures Revisited". *Behavior Science Research* 18 (4 1983): 285-305.
- -. "Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. Online Readings In Psychology and Culture" (25 Ağustos 2020) 16 Temmuz 2011. <<http://scholarworks.gvsu.edu/orpc/>>.

- . “*Dimensions Of National Culture in Fifty Countries and Three Regions*”. Edit. J. B. Deregowski, S. Dziurawiec ve R.C. Annis, *Expiscations in Cross-Cultural Psychology*. Lisse Hollanda: Swets and Zeitlinger, 2001: 335–355.
- . *Culture’s Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*. CA: Sage, 2001.
- . *Culture’s Consequences: International Differences In Work-Related Values*. Beverly Hills. CA: Sage, 1980.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J. ve Minkov, M. *Cultures and Organizations: Software Of The Mind Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival*. 3.Baskı, NY: McGrawHill, 2010.
- Kaplan, M. *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2004.
- Karstedt, S. “Does Democracy Matter? Comparative Perspectives on Violence and Democratic Institutions”. *European Journal Of Criminology* 12 (4 2015):457–481.
- Kasımoğlu, H. “Van Yöresine Ait Türk Halk Masalları”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2010.
- Kasımoğlu, M. ve diğerleri. “Gençlik Katılımı için İşbirliği Projesi Araştırma Raporu 2014-2015”. İstanbul: WALD, 2015.
- Luria, G., Cnaan, R. A. ve Boehm, A. “National Culture and Prosocial Behaviors: Results From 66 Countries”. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 44 (5 2015): 1041–1065.
- Luthans, F. ve Doh, J. *International Management: Culture, Strategy and Behavior*. New York: McGraw-Hill Irwin, 2012.
- McClelland, D. C. *The Achieving Society*. New York: Irvington Publishes, 1971.
- McKinnon, C. ve Castiglione, D. *The Culture Of Toleration in Diverse Societies: Reasonable Tolerance*. BK: Manchester Üni. Yayınları, 2003.
- Oğuz, M. Ö. “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Kültürel İfade Çeşitliliği”. *Millî Folklor* 21 (82 2009): 6-12.
- Öncül, M. S., Deniz, M. ve İnce, A. R. “Hofstede’in Örgüt Kültürü Modelinin Potansiyel Girişimcilerin Yetiştirdiği Çevresel Özellikler Kapsamında Değerlendirilmesi”. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi* 7 (1 2016): 255-269.
- Özutku, H. “Kültürel Boyutlar Bağlamında Örgütsel Değerlerde Ayrışma ve Benzeşme: Fortune 500 Global ve Fortune 500 Türkiye Listesindeki En Beğenilen Firmalar Üzerine Bir Araştırma”. *International Review of Economics and Managements* 7 (1 2019): 1-27.
- Sama, L. M. ve Papamarcos, S. D. “Hofstede’s I-C Dimension as Predictive Of Allocative Behaviors: A Meta-Analysis”. *International Journal Of Value-Based Management* 13 (2000): 173-188.
- Sartaş, S. “Halkbiliminde Maddî Kültüre Teorik ve Metodolojik Yaklaşımlar”. *Millî Folklor* (122 2019): 29-40.
- Triandis, H. C. “The Many Dimensions Of Culture”. *The Academy Of Management Executive* 18 (2004): 88-93.
- Uz, I. “The Index Of Cultural Tightness and Looseness Among 68 Countries”. *Journal Of Cross-Cultural Psychology* 46 (3 2015): 319–335.
- Vauclair, C. M. ve diğer. “What Kinds Of Value Motives Guide People in Their Moral Attitudes? The Role Of Personal and Prescriptive Values at the Culture Level and Individual Level”. *Journal Of Cross-Cultural Psychology* 46 (2 2015): 211–228.
- White, L. A. Lewis Henry Morgan: *The Indian Journals*, 1859-62. Ann Arbor: Mich. Üniver. Yayınları, 1959.
- Yu, H. T. “A Typological and Probabilistic Approach for Exploring Cross-Cultural Differences: Two-Level Latent Class Models”. *Journal Of Cross-Cultural Psychology* 46 (1 2015): 3-18.